

Csatornázna Móravárosban

Hiszem, hogy fontos a környezetvédelem. Még inkább, ha a lakosság érdekeit is szolgálja. Természetesen a kettő nem választható el egymástól.

Ezúttal a csatornázásról van szó. Az ősi émsztógödörök már nem felelnek meg a követelményeknek, képtelenek teljesíteni funkciójukat, mivel a korszerű háztartásban a korszerű vegyszerek „korszerűen” szennyeznek az ember környezetét. A csatornahálózat fejlesztése azért is fontos, mert a talajba szivárgó mérgező anyagok pusztítják, használhatatlanná teszik a termőföldet.

Móravárosban fogtak hozzá a szennyvízelvezető csövek lefektetéséhez. Az építésre társulatot szerveztek. A hosszú előkészítő munka után alakult meg ez a közösség. A 47-es választókörzetben a településfejlesztési hozzájárulást is erre a használatlan beruházásra szavazták meg. Ez az összeg persze csak töredéke a költségeknek, még úgy is kevés a pénz, hogy a lakosság külön hozzájárul a kivitelezéshez.

Erre a munkára 55 millió 600 ezer forint áll rendelkezésre. Ebből a lakosság 12 millió 351 ezret vállalt magára, a vízügyi alap támogatása 15 millió, a tanács támogatása pedig 28 millió 200 ezer forintot tesz ki. A beruházó vízművek és fürdők vállalat, amely a Kelet-magyarországi Vízügyi Építő

Vállalatot bizta meg az építéssel.

Az első ütemben két mellékgyűjtőt kell kialakítani a Hajnal és a Lajta utcákban. Ezekre csatlakoznak a Katona, Remény, Korda, Répás, Szekeres, Parkas és az Alkotmány utcák, valamint a Mura, Kismartoni, Ruszti és Rohonci utcák csatornáit.

A munkát megkezdtek már. A második ütemben majd a Szel utca, Gólya utca, Cserepes sor, Fraknoi utca határolta terület kap csatornát. A harmadik ütemben a Korda utca, Szel utca és a Tolbuhin sugárút által határolt móravárosi részen fektetik le a szennyvízvezetékét.

A teljes Móraváros csatornázása természetesen hosszú időt igényel. Kérdezhetnek: miért éppen Móravárosban építenek csatornát, hiszen más városrészek is akadnak — sajnos — ahol szintén elkelne ez a közmű. A válasz egyszerű: mert volt annyi pénz, amivel hozzáfoghattak a beruházáshoz, s éppen ez a terület az, ahol a megvalósítás feltételei adottak voltak. Logikus: az összegyűlt pénzt vétek lett volna úgy elfeleltetni, hogy a város különböző pontjain belekezdjenek a csatornázásba. Ugy csak félkész „termékek” születnek volna. Végül is, valahol el kellett kezdeni. Ez a valahol most Móraváros.

Ács S. Sándor

Gépjárműjavítás

Többet állítják; már van vajos piaci verseny a szege-di gépjárműjavítók között. Egymástól hódít el megrendelőket az Autófer leányvállalata, a Szervó és a Gepjárműjavító Ipari Szövetkezet. S természetesen egyre inkább kell számolni a magánvállalkozókkal is. Mégis, amikor most egy megegyezésről adunk hírt, senki se gondoljon valamiféle kartell létrejöttére. Szombatonként — nemcsak télen — keveseknek jut eszébe a kocsit szervizbe vinni. (Hiába még ez a tevékenység sem fér bele a hét végi tennivalók körébe.) De ugyanakkor előfordulhat egy ekkora városban, annyi hirtelen megbízással, ami sürgős javítást igényel, hogy egy szerviznek legalább fogadni illik a kuncsaftokat. Egynek és nem valamennyinek. Erre kötötték megállapodást a város legnagyobb autójavítói.

Eszerint: minden hónap első, negyedik és — ha van — ötödik szombatján a Gépjárműjavító Ipari Szövetkezetnél nem csepennek hiába a bajbajutott autók. A második és harmadik szombaton a Skodákat, Trabantokat, Wartburgokat a Szervónál, a Ladákat, Daciákat, pedig az Autófer leányvállalatánál javítják meg. A hétvégi ügyelet mindenütt egy műszakos, reggel hattól délután kettőig tart. A hét első öt napján este 10 óráig tartanak ügyeletet a szervizek. Az új ügyeleti rendszer már életbelépett, február elsejétől érvényes.

Férges alma, mérges „alma”?

Kutató,
a növény- és embervédelemről

Nemrég tartotta tanszékfoglaló előadását a SZOTE-n Desi Illés, a közegészségtan és járványtan professzora. „A szervesfoszfátok neurotoxikus hatásainak megismerése és kivédése” címmel. A téma nem csupán szűk szakmai berkekben tarthat számot az érdeklődésre. Jégtörő Mátyás napjához közeledve egyre több földet, kertészkedést kedvelő ember tenyere kezd bizseregni, vágódva a kapanyel után. De addig is, amíg eljön a tavaszi munkák ideje, bizonyára többen belelapoznak a szakkönyvekbe, ismereteiket bővítené. Az ő figyelmükbe is ajánljuk mindazt, amit az orvosprofesszorral folytatott beszélgetésből megtudtunk a növényvédők szerepéről, veszélyeiről.

Manapság egyre többen hallunk a biokertészetről, egyre több kiadvány jelenik meg a kártevők elleni természetes védelemről. Olyan hírek is szűrnyra kaptak, hogy Nyugat-Európa egyes piacain drágábban kínálják a férges almát, mint a mosolygós épet. A gyümölcs hátsó részében araszoló kártevő ugyanis „ékes” bizonyítéka annak, hogy a fát vegyszer nem érintette. Nem az lenne hát a jövő útja, hogy teljesen kiűzzük a mérgeket a kertekből? Különösen akkor merül föl ez a kérdés, ha tudjuk: az országban éppen itt a Dél-Alföldön fordul elő a legtöbb, permetezőszer okozta mérgezés, s egyre nő a véletlenségből bekövetkezett halálos eset mellett az öngyilkosságok száma is.

A biokertészettel lehet sikereket elérni a kiskertekben, ott is főként akkor, ha a szomszédok vegyszerekkel irtják a kártevőket. Nagy területeken azonban akár 30 százalékkal is csökkenhet a terméshozam, ha lemondunk a permetezésről. A feladat nem az, hogy betiltsák a növényvédők szerepét, hanem az, hogy kidolgozzuk az együttélés lehetőségeit. A tanszék kutatói — a megyei Kőjállal karöltve — azt igyekeztek meghatározni, mennyi az a növényvédő szer, amennyi, ha bejut a levegőbe, a talajba, a vízbe, a növénybe — illetve az emberi szervezetbe — még nem okoz káros elváltozást. Olyan módszereket kerestek, amelyekkel még a korosság határa előtt kimutatható a ve-

szély. A megelőzés helyes útja az lehet, hogy rendszeresen mérjük, a permetezőszerekkel foglalkozó dolgozók különböző életjelenségeit, s az első időben elcsípett figyelmeztető jelre szüntessük az illetőt ezzel kapcsolatos tevékenységét. Az emlékeztető — hosszú távon, hosszan mérgező — DDT helyett 1970 óta a szervesfoszfát származékok terjedtek el, amelyek gyorsan ható anyagok. A jelenleg használatos növényvédők szerepét (peszticidek) nagy része idegméreg. Ezt a tulajdonságát használhatják ki a kutatók, hogy eljárásokat dolgozzanak ki a korai hatás kimutatására. A központi idegrendszer elektromos tevékenységét vizsgálják, igen érzékeny módszerrel. A komplex számítógépes program az EEG-görbét feldolgozza, s objektív, gyors, képernyőre vetített eredményt ad.

Az állatkísérletek alapján megállapították, hogy először, bizonyos szerek kisebb adagjára általában fokozott ingerlékenységgel válaszol a szervezet, majd a központi idegrendszer gátlása következik be, csökken a működése, végül a halál légzésbénulás okozza. A perifériás idegekben a peszticidek hatására csökken az ingerület lefutási sebessége. Figyelmeztető adatokat nyerhetünk az izmok elektromos feszültségkülönbségének mérésével is. Az érzékeny műszerek kimutatják, hogy csökkenhet a légzésszám, a szívfrekvencia, erősen megnövekszik az agyi görckésztség. Ezek az elváltozások igen kis adagoknál kimutathatók, s ha a vegyszer alkalmazása megszűnik, ez a kísérőjelenség is nyomtalanul eltűnik. Érdekes eredményre vezettek a tanulmányok a magatartásvizsgálatok. „A szerves foszfáttal „kezelt” patkány korábbi önmagához képest megbutult: nem találta a labirintusból kivezető utat, vagy csak rengeteg sikertelen próbálkozás után bukkant rá. Egyértelműen kiderült: minél hosszabb ideig érte a mérgező hatása, annál inkább butult. Ezek az anyagok csökkentik az új ismeretek befogadásának képességét, rontják a memóriát. Ugyanezt bizonyították az emberekkel végzett pszichológiai próbák, a szemleke-

zetet, a mechanikus memóriát vizsgáló eljárások is. Jogosan merül föl a kérdés: a laboratóriumi kísérletek eredményeiből mit profitál az emberiség, legalábbis itt a Dél-Alföldön élő, vegyszerekkel dolgozó része? Az intézet — minisztériumi kiemelt témaként — három megye peszticidekkel dolgozó lakói között vizsgálatba kezdett, a Kőjállok szakembereivel közösen. Nemcsak ipari és mezőgazdasági munkások egészségi állapotát kísérik figyelemmel, hanem bevonják az érintett keres-

kedelmi dolgozókat is. A terjedő szerint őt esztendőn át, szezon kezdetén és végén, szűrjük ezeket az embereket, ellenőrizzük egészségi állapotukat. Ezt a komplex módszert — amely az említettekén kívül elemzi a családi háttér, az életkörülményeket, vizsgálja a felesleges esetleges sikertelen terhességének okait — az országban egyedül itt alkalmazzák. S ha valami figyelmeztető, még nem káros jelre bukkannak? A Kőjál azonnal kizárja a munkából a dolgozót addig, amíg tünetei nem rendeződnek.

Ez az eljárás igen sok ember — talán a legveszélyeztetettebbek — védelmére alkalmas, de tudnunk kell: ugyancsak sokan vannak, akik kiskislanak az egészségre, úgy látószögéből. Talán éppen a munka jellegéből adódik: gyakran cserélnek elfoglaltságot, munkahelyet ezek az emberek. Aztán a nagyüzemi növényvédelmi brigádok rajta a szemé a felügyelőnek, a Kőjállok, de azt már senki nem követi nyomon, otthon a háztájiban. A kiskertben ki mivel, hogyan és mennyi méreggel permetez. Vajon mindenki betartja-e a munka-egészségügyi, élelmezésügyi várakozási időt? Mi várható a kiskerttulajdonostól, ha a komoly szakember se veszi komolyan ezeket, mint néhány éve az a dunántúli is, aki a sárgaméreggel — permetezett földekre 11 terhes asszonyt küldött répát szedni, mondván: „könnyű munka”. Csak hogy a méregtől többen ott elvetéltek, rosszul lettek... Bírósági ügy lett ebből is, akár a Szentesen, gondatlanságból tönkretett paprikatermesztés miatt is: a vízügyi társulat a rizs gyomtalánítása mellett „paprikátlanított” is.

Létezik egy egészségügyi miniszteri rendelet, amely előírja: ha a magántermelő bárhol eladásra kínálja portékáját, be kell mutatnia permetezési naplóját, hogy kiderüljön, letelt-e a várakozási idő. Nem tudom, hányan ismerik ezt az előírást, s ha ismerik is, hányan tartják be. Föltehetően mi itt Magyarországon igen sok, mint gyanútlan vásárlók, mert hogy nem becsüljük a fergeset. Pedig hát...

A növényvédő állomás és a Kőjál szűrőpróbaszerű vizsgálatai, a közegészségtani intézet kutatóinak minden igyekezete azonban önmagában kevés, hogy biztonságosan, egészségesen együtt éljünk ezekkel az idegrendszere ható, veszélyes növényvédők szerekekkel. A kiskerttulajdonosok felelősségvételére, intelligenciájára is szükség van, amelyet — vigyázzat! — mint már tudjuk, szintén károsítanak a helytelenül használt anyagok...

Chikán Agnes

Új külszíni szénbánya

Új külszíni fejtést nyitottak a Borsod megyei Vadna község határában. Az igen gazdaságosan kitermelhető külfejtésen a fedőréteg eltávolítása után már megkezdődött az üzemszerű termelés: naponta átlagosan ezer tonna szenet szállítanak innen a berentei központi szénosztályozóba. A Borsodi Szénbányák új termelőhelyén 1988 közepéig várják a szenet a hatalmas markolók. A széntelep váltakozó mély

ségben, 15-40 méteres takaróréteg alatt fekszik, vastagsága 2 és 3,5 méter között van. A külfejtésből kikerülő szén fűtőértéke megközelíti a két és fél ezer kalóriát, de vannak háromezer kalória fölötti rétegek is. A geológiai kutatásokat eddig mintegy száz hektárnyi területen végezték el, s úgy becsülik, hogy a térség szénvagyona megközelíti a 3 millió tonnát. (MTI)

Mi a siker titka?

Ajtisza Halászat Tsz kollektívája tegnap, szerdán délután az újszegedi oktatási központban megtartott közgyűlésen kiugró eredményekről hallhatott Pelie László elnök beszámolójából. A haltermelés meghaladta az ezer tonnát, a mennyiségi növekedésnél jóval nagyobb mértékben nőtt a termelési érték, amely több mint másfélszerese az 1985-ösnek. Az egy évvel korábbi nyereség megduplázódott, s 23 millió forint lett.

Ekkora ugrás nem lehet a véletlen műve, hosszú évek alapozómunkája ért most be. Elsősorban a többoldalú gazdálkodás az, ami a létbiztonságot jelenti. A halászat 55 százalékat tesz ki az összes tevékenységből, s elmondható, hogy fellendülőben van. Ritka év a tavaszi, mind a nyílt vízi, mind a tógazdasági halászat eredményes volt.

A busás haszon végre szó szerint értendő, ennek a növényvédő halnak is volt keletje a szocialista piacon, 470 tonnányit szállítottak ki belőle. A tógazdaságban a busát pontnyal váltották fel. Első ízben próbálkoztak a nyári halászzal, ezt a száztonnányi mennyiséget jobb áron tudták értékesíteni. Az sem titok, hogy a bevételeket egyrészt a 10 százalékos körüli áremelés is növelte, de nem ez volt a döntő. Ebben az évben kaptak először termelői árkiegészítést a balra, s ez előre nem remélt bevételt hozott.

A jövedelmezőség másik összetevője a költségcsökkentés. Ezt szolgálta a saját ivadék és tenyészhalt-

Közgyűlés
a halászoknál

nyésztés. A tavi halak etetésére olcsó élelmiszeripari hulladékokat is vásároltak, például a konzervgyártól hulladékborsót és paradicsompaszirt.

A halfeldolgozóban 500 tonnányi konzervalapanyagot és tálcás halveszeletet készítettek, s ez a mennyiség megfelel az igényeknek. Élő és csomagolt halból a halcsarnokaikat és a nagyobb ABC-eket egyaránt ellátták. A kereskedelmi tevékenység hasznos hozott, nem úgy mint a vendéglátás. Sajnos egyes szerződéses üzletek vesztesége miatt elmaradt az eredmény. A folyamatos munkalehetőséget biztosító műanyagüzem termékei keresettek, leginkább a fólia csomagolóanyagok népszerűsége nőtt.

A tevékenység bővülése 11 százalékos létszámnövekedéssel járt, elsősorban a fieldolgozóban és a kereskedelemben. Az átlagkeresetek csak mérsékelt ütemben változtak. Az eredményfelfutást a most kifizetendő 2,9 millió forint kiegészítő részesedésből érzékeli közvetlenül a dolgozók. Központi intézkedés alapján a halászok a rendkívüli munkakörülmé-

nyek miatt 20 százalék pótlékot kaphatnak. Az összegget 3 év alatt fokozatosan növelik erre az értékre, kedvező adózási feltételekkel.

A termelésbiztonság érdekében tavaly a hűtőkapacitást bővítették. A fejlesztések az idén is folytatódnak, most kerül sor a járműpark felújítására, a tógazdaság rekonstrukciójára, a halászsok könnyen mozgatható szállítószalagokat kapnak, a röskei tározót 10 ezer köbméterrel növelik.

T. Sz. I.

Zsuzsanna-napi pacsirtaszó

Határozottan tavasz illata van a levegőnek. Igaz még Tél-tavaszi felhők bújtatják a végtelen kékséget, de itt lent a város szélén... itt már hallani, ahogy fellelégett a tó. A téli szélben sirt, zörgött a havas jégpáncél között, de most más nótá járja. Már muzsikál a nádas, a Deli szél beletutal a törött nád-sipokba, s szól a fehér-tői muzsika... A hó olvadásával eltűntek a téli madárvendégek! Hofoszlányok maradékan varjak fürdenek, s tünynan riszálják magukat. Vijdáman hallgatnak, közben a magas csomoros nyárfákra gondolkodnak — ahol égrenéz gombolyú varjúfészkek — bölcsők — várnak a tatarozásra. Párban járnak már a feketék, csillogó szemmel készülnek a családalapításra. Korrogó rokonok, az öreg hollópár már tojásain kotlik a kék-lő, párás messzi tiszai erdő ölelésében. A halastavak zöldülő bordáin felhangzik a cinkék rég várt dala; nyitnikék, nyitni kék...

Már egy hete megjött az első bibic, magánosan érkezett, társai még maradtak az olaszföldi lagúnák partjain. De megjött a fehér-tavi madárszögbe a nagyfecske első párja, s a sürgő-forgó kacsanépség is folyamatosan érkezik. Gácsérok színes nász-tollai ragyognak, s szorgosan szűrnek csőrökkel a planktonnal csak lassan népesedő hideg vizet.

A bibic korán jött meg, ez jól jelent a népi csizói szerint. S ezt erősíti a mezei pacsirták érkezése is. Sőt „megszólt a pacsirta” ma délelőtt, s éneke már több mint biztató. Versenyt muzsikált a náddal, sietett az udvarlással, mert a kis talajmélvédés március végére már tojásait várja. Gyurr... gyurr... szól a pacsirta, a nyulak kergetik egymást a kurganon. A Zsuzsanna napi pacsirtaszó üzenet... a tavasz első hírnökei megjöttek, s ha még vissza visszatér a fagy... mi már az igazi tavaszra készülünk... higgyétek el...

Csizmazia György

Lakóterületi központ ülése

A 2. számú lakóterületi központ (Felsőváros) ülést tartott, amelyen tájékoztató hangzott el a lakóterületi alap pályázatáról, az ideai tanácsigai beszámoló előkészítéséről, a társadalmi munkák szervezéséről és Felsőváros közbiztonsága helyzetéről. A bizottsági ülésen a lakóterületi központ vezetőjét, Tóth Zsuzsannát — más elfoglaltsága miatt, saját kérésére — felmentették tisztségéből. Az új vezető Gregus Zoltán lett